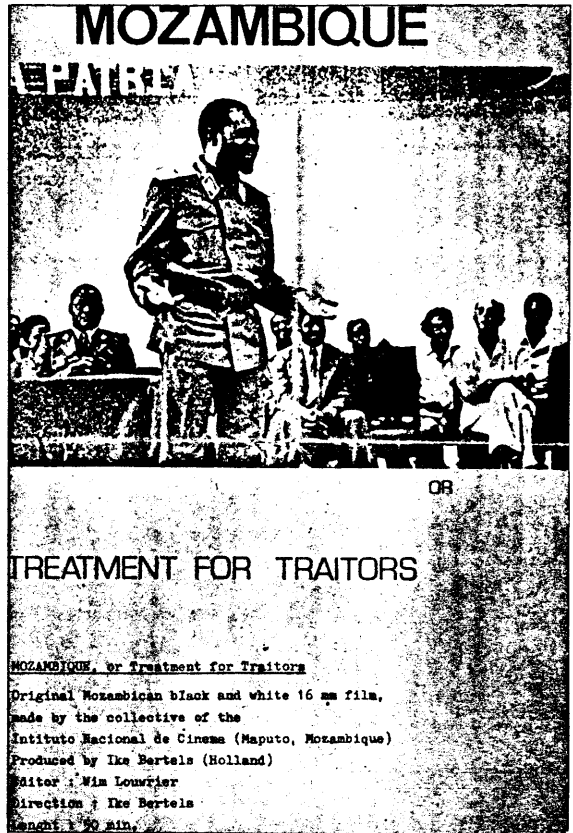

Filme sobre os "comprometidos" faz sucesso na "TV" europeia

Despoletado mais interesse sobre a Revolução moçambicana

TREATMENT FOR TRAITORS

MOZAMBIQUE, or Treatment for Traitors
Original Mozambican black and white 16 mm film,
made by the collective of the
Instituto Nacional de Cinema (Maputo, Mozambique)
Produced by Ike Bertels (Holland)
Editor: Wim Louwrier
Direction: Ike Bertels
Length: 1:30 min.

Imagem do cartaz sobre o filme

OPINIE

Een week geleden zond de VPRO-televisie (BGTV) de film 'Wie Fout Is, Mag Het Zeggen' uit. Het was een verslag van een zeven dagen durende sessie, een soort sensitivity-training onder leiding van president Samora Machel van Mozambique, voor collaborateurs die het Portugese koloniale bewind hadden gesteund. De Amsterdamse cineaste Ike Bertels beschrijft haar ervaring in Mozambique en de toevalligheden waardoor ze tegen vijftig uur onthulend beeldmateriaal aanliep.

Mozambiquaans 'Grote Vergeven' bij toeval ontdekt

VORIG jaar augustus was ik in Mozambique om een film voor te bereiden over vrouwen die in de bevrijdingsstrijd hadden geëcht, en daardoor heldinnen waren geworden. Nieuwsgierig was ik, om te zien hoe het hen sinds de onafhankelijkheid (1975) was vergaan, en waar zij terecht waren gekomen.

door
Ike Bertels
cineaste

In de hoofdstad Maputo moest ik wachten op een pasje om de voormalige bezette gebieden te kunnen bezoeken. In de ruim 1500 kilometer ver liggende nooraaijke provincie, ik was gewaarzocht dat ik zou geïdentificeerd, stempels en handtekeningen nodig had, en dat die niet een, twee, drie zouden worden afgegeven, ook in Mozambique had de bureaucratie toegeslagen.

kersvers Engels of Frans aller vriendelijkst en gedeedeerd te woord stonden. Daardoor heb ik toch nog even gedacht dat ik 't met een drukke pendel tussen de verschillende diensten wel op een meer Westers tempo kon helpen.

MIJN Nederlandse vrienden deden me de vrolijke tip aan de hand dat ik me het beste maar kon leggen bij de Afrikaanse temperatuur, door een paar dagen eet ervoor uit te trekken om op hun fiets Maputo te verkennen.

Te ging maar terug naar het Nationale Filmstuviaat (INC - Instituto Nacional de Cinema), waar P. (directeur-productie) zich te allen tijde bereid had gevonden, mij te helpen bij de research.

Samen hadden we al een aantal films uit de bevrijdingsstrijd bekeken. (Het was grappig om in een door hen gemaakte compilatie-archief, stukjes te zien uit de Nederlandse documentaire 'Viva Frelimo', die de IKON als een van de eerste buitenlandse filmploegen tijdens de oorlog (1970) had gemaakt). Nu zouden we recenter materiaal zien.

MOZAMBIQUE heeft een beeldmateriaal dat...

'volwassen' documentaires te kunnen maken, leveren bijvoorbeeld Mexico en Zweden het kleurmateriaal en verzorgen die onderdelen van het filmproces die het meeste technologie behoeven.

Het Mozambiquaans film-instituut kan wel in een eigen laboratorium het door henzelf gefilmde materiaal ontwikkelen en printen. Er is een geluidstudio, een grafische afdeling en er zijn montagetafels. In een materiaalcentrum schrijven en poetsen de camera- en geluidsmensen aan hun apparatuur tot zij worden opgeroepen om te draaien. Dan rijdt de chauffeur een grote witte limousine, of de landrover voor.

ALS er een in tropenpak gestoken filmploeg het gebouw uitsteekt, kun je er donder op zeggen dat er een interview met de minister moet worden gefilmd, of de ontvangst van 'n Indira Gandhi op het vlieveld.

WANT alderhalf jaar, maakt een collectief van het instituut elke week een journaal. Het heet hier 'Kuxa Kame-ma' en het lijkt sprekend op ons 'Polygoon'. Televisie is in Mozambique nog in een experimenteel stadium (er is ook nog lang niet overal radio of televisie), maar film is heel populair.

WOENSDAG 11 MEI 1983

BEELD UIT DE VPRO-film over het Grote Vergeven in Mozambique.

ral-praat; maar ook voor Mouchikine's 'Molie'.

DE meeste journaals (KK's) heb ik bekeken en boeiend overzicht van wat de Mozambiquaans zelf belangrijk hebben gevonden (Items uit alle delen van het land) terug keert zo groot als Nederland, ongeveer twaalf miljoen inwoners).

P. wees me er op dat je in de loop van die anderhalf jaar journaal wel een groei ziet in de aanpak van de onderwerpen en in de vormgeving, maar dat het camerawerk daarbij achterblijft. Dat komt omdat er telkens nieuwe cameramensen worden ingezet. Na een periode van doctenschap uit het buitenland, leiden de jongens elkaar nu zelf op. 'Wie wat kan, moet het direct en ander bijbrengen. En dan is typisch Mozambiquaans: 'uuuuuuuuu' het diepe in'.

IN een van die journaals zag ik te beelden van een unieke bijeenkomst. De Frelimo-regering had meer dan duizend voormalige vijanden in de aula van een school in Maputo geroepen. Ex-collaborateurs, Mozambiquaans die ten tijde van de koloniale bezetting met de Portugese...

tate tussen de president - Samora Machel, voormalig leider van de bevrijdingsbeweging Frelimo - en de mensen die zijn kamers hadden gemarkeerd en vermoord.

HET was geen proces waarna degenen die fout waren geweest, zouden worden bestraft. De bijeenkomst was een onderdeel van de uiteidelijke rehabilitatie van die mensen. Want zij waren al gestraft.

Zij die lid waren geweest van de fascistische partij ANP, of van de Portugese geheime dienst, de PIDE, of soldaat in het koloniale leger en die - zoals president Machel zei - in de meeste andere revoluties voor een vuurpeloton terecht zouden zijn gekomen, hadden in Mozambique enkele jaren lang openlijk te schande gestaan in 1978 hadden...

Meer dan honderdduizend mensen hadden met de Portugese gecollaboreerd. Het was de bedoeling dat een dergelijke confrontatie met het vrieden zou brengen...

den opgenomen in de nieuwe Mozambiquaans samenleving.

VOOR het Frelimo leger moment in mei 1982 te aangebroken. Tijdens een spannende emotionele zessie komen waren om de Frelimo te steunen tegen Frelimo wat hun persoonlijke rol geweest.

Verbandzakkend, spannend vertel dat ze de hele konst hadden gefilmd. So materiaal! Ten behoeve van Nationaal Historisch Archief. Een belangrijk deel van hun schiedens was het uiteenverongekomen, sangzakkend compleet.

NUISGEKOMEN de vrienden en collega's van mijn reis. Al bleek dat het verhaal van Grote Vergeven' ook hun zou kunnen betekenen.

BGTV dat een speciaal uitzenden van het unieke grotereels onopende... maar koos ik in de maanden van Maputo twee uur film...

Por outro lado, o acordo de co-produção prevê o pagamento em divisas do material filmico tornado assim como dos direitos de exibição na Holanda e nas vendas a realizar.

A fim de garantir o visionamento do filme em Moçambique, uma organização de solidariedade holandesa irá financiar a tiragem de 5 cópias destinadas à RPM.

Segundo informações obtidas da própria realizadora, o público holandês recebeu da melhor maneira esta emissão, tendo a mesma sido repetida noutro horário. Da mesma forma, vários grupos e organizações solicitaram visionamentos do filme para debates a vários níveis. A imprensa holandesa também reagiu com destaque a forma original e revolucionária como tão espinhoso problema foi encarado e resolvido em Moçambique.

Devemos recordar que a Holanda, tal como em muitos outros países da Europa Ocidental envolvidos na II Guerra Mundial ainda se vê a braços com o problema nunca totalmente resolvido da análise do papel e da responsabilidade de muitos dos seus cidadãos colaboradores com o nazismo hitleriano.

A recente extradição para a França de Klaus Barbie, oficial nazista tristemente conhecido como o «carrasco de Lião», voltou a reavivar o debate sempre aceso sobre qual o procedimento que a justiça desses países deve ter com os criminosos de guerra.

Até hoje e devido a esta situação, o passado de dirigentes de formações políticas constituiu matéria de especulação e manobras de chantagem política.

Por todas essas razões um dos comentários feitos à forma como a direcção do Partido Frelimo dirigiu o processo de reintegração na sociedade dos agora ex-comprometidos com o colonial-fascismo português, considerava esta como «única na história da humanidade».

O impacto causado por este filme ilustra melhor que qualquer discurso ou outra forma de comunicação, a alternativa de civilização que a revolução moçambicana está a construir. Significa também a quem ainda possa ter dúvidas que o cinema pode constituir um dos meios mais importantes de que o país dispõe para difundir no mundo a imagem real do seu processo de construção do socialismo.

P.P.

Recorte de um jornal Holandês na sua secção de opinião que deu de meia página sobre o filme e fez uma análise política correcta

«MOZAMBIQUE OR TREATMENT FOR TRAITORS» (Moçambique ou o tratamento para os traidores) é o título dado a um filme de 50 minutos co-produzido pelo Instituto Nacional de Cinema da RPM e a realizadora Ike Bertels, da cadeia de televisão VPRO da Holanda. Este filme foi exibido na televisão holandesa numa emissão de grande índice de audição no passado mês de Maio, tendo tido uma grande repercussão neste país europeu.

Presente no MIP (mercado internacional de programas de televisão), em Cannes, este ano, o filme irá ser adquirido na sua versão internacional por cadeias de televisão do Canadá, Austrália, RFA, Jugoslávia, Finlândia, Suécia, Dinamarca, Suíça e Bélgica, havendo a possibilidade de vir a ser adquirido por outras cadeias de televisão.

A ideia da co-produção surgiu em Setembro do ano passado quando a realizadora Ike Bertels, na altura em Moçambique, para

preparar a produção de outro filme, teve a oportunidade de visionar as cerca de 50 horas de material na altura filmada pelo INC, sobre a histórica reunião da direcção do Partido com os comprometidos.

Feito o acordo, o INC forneceu cópia de parte do material, além de outro material filmico de arquivo, tendo o filme sido finalizado na Holanda, depois das discussões prévias sobre a concepção que deveria ser dada na montagem do filme.